

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotus

SISÄLLYS

1. Ohjelmaehdotuksen vastaavuus alueen kehittämisen tavoitteisiin	3
1.1. Ohjelmaehdotuksen perustelut alueen kilpailukyvyyn ja tasapainoisen aluekehityksen näkökulmasta	3
1.2. Erikoistuminen, vahvuudet ja KOKO:n rooli niiden vahvistamisessa	3
1.3. Ohjelman tavoite	4
2. Ohjelman toimenpidekokonaisuudet	5
2.1. Ohjelman toimenpidekokonaisuudet	5
2.2. Toimenpidekokonaisuuksien operationalisointi	6
3. KOKO:n laadinta ja toteutus	7
3.1. Paikallinen toiminnallisuuteen ja strategiseen yhteistyöhön perustuva toiminta-alue	7
3.2. Alueen toimijoiden osallistuminen valmisteluun ja sitoutuminen ohjelman toteuttamiseen	8
3.3. Ohjelman rooli ohjelmallisen kehittämisen kokonaisuudessa, suhde maakuntaohjelmaan ja muihin kehittämisinstrumentteihin.....	9
3.4. Toimijoiden edellytykset toteuttaa ohjelmaehdotuksen mukaisia teemoja	10
4. Vastaavuus KOKO:n toimintatapoihin sekä vaikuttavuus sukupuolten tasa-arvoon ja kestäväan kehitykseen	11
4.1. Ohjelman ennakoivuus ja oppivuus	11
4.2. Kumppanuus	12
4.3. Verkostoituminen	12
4.4. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen	13
4.5. Ekologisesti kestäväan kehityksen edistäminen	13
5. Osallistuminen kansallisiin KOKO-verkostoihin sekä verkostopilotteihin	14
5.1. Osallistuminen kansallisiin verkostoihin	14
5.2. Osallistuminen pilotoitaviin kansallisiin verkostoihin	15
6. Rahoitus	15

LIITTEET

Liite 1: Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen sukupuolivaikutusten arviointi

Liite 2: Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen ympäristövaikutusten arviointi

1. Ohjelmaehdotuksen vastaavuus alueen kehittämisen tavoitteisiin

1.1. Ohjelmaehdotuksen perustelut alueen kilpailukyvn ja tasapainoisen aluekehityksen näkökulmasta

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen lähtökohtana on alueen vahvuuksien ja seudun kilpailukyvn parantaminen hyödyntämällä ja vahvistamalla erityisesti alueen innovaatioympäristöä. Mikkelin seudun KOKO-ohjelmalla edistetään alueen osaamisen kasvua sekä luodaan uusia kehittämistoiminnalle tärkeitä toimintatapoja ja -malleja. Ohjelmassa huomioidaan Suomen innovaatiopolitiikan uudet painotukset, jotka korostavat kysyntä- ja käyttäjälähtöistä innovaatiotoimintaa, poikkisektoraalista yhteistyötä, ei-teknologisia innovaatioita sekä palveluiden ja palveluliiketoiminnan merkitystä. Kansallisesti tärkeiden painotusten rinnalla ohjelmassa otetaan lisäksi huomioon Mikkelin seudun omat erityiset innovaatio- ja elinkeinoympäristön kehittämistarpeet.

KOKO-ohjelma on Mikkelin seudun kehittämisen liitovarjo tarjoamalla mahdollisuuden rohkeisiin ja ennakkoluulottomiin avauksiin ja toiminnan kehittämiseen, uuden yrittäjyyden luomiseen sekä yritysten kasvuun ja uudistumiseen. Toimenpidekokonaisuuksissa tehtävä kehittämistyö vahvistaa seudun yhtenäisyyttä kokoamalla yhteen seudun kunnat ja keskeiset kehittäjätahot. Ohjelman toteutus lisää kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua sekä työmahdollisuuksia Mikkelin seudulla.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelma tukee seudun kehittymistä kolmella painopistealueella. Tiedon elinkaaren hallinnan, turvallisuuden ja palveluliiketoiminnan kehittäminen valituilla osa-alueilla hyödyttää seudun lisäksi koko maata ja ohjelman tulokset ovat hyödynnettävissä myös alueen ulkopuolella.

1.2. Erikoistuminen, vahvuudet ja KOKO:n rooli niiden vahvistamisessa

Pääkaupunkiseudun ja Pietarin läheisyys, monipuolinen yritys rakenne, vahva koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminta, kilpailukykyinen hintataso, mutkaton yhteistyöhenki elinkeinoelämän, kehittäjien, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden sekä käyttäjien välillä, monipuoliset palvelut, toimivat työmarkkinat, turvallinen ja virikkeellinen asuinympäristö sekä ainutlaatuinen järviluonto ovat seudun vahvuuksia. Mikkelin seutu on yksi maan suosituimmista vapaa-ajan asuinalueista ja alueella on loma-asuntoja noin 25 000. Seudun kulttuuri- ja muu tapahtumatarjonta on laadukasta ja monipuolista.

Ympäristö- ja materiaalitekniikka, informaatio- ja viestintäteknologia, erityisesti kirjapainoteollisuus, puunjalostus ja metallituotteiden valmistus ovat seudun lähes tasavahvoja klustereita. Elintarvikkeet ja perustuotanto ovat edelleen merkittäviä.

Seudun kärkiyritykset sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta toimivat globaalissa markkinaympäristössä ja verkottuvat maailmanlaajuisesti parhaiden osaajien kanssa. Komposiitti- ja pinnoitustekniikan sekä ympäristöalan johtavat yritykset ja tutkimusryhmät ovat aloillaan kansainvälistä kärkeä. Tunnetuimmat yritykset ovat Ahlstrom Glassfibre, Exel, Savcor, Sinex, Fibrocom ja Environics. Seutu on tunnettu metsävaroistaan. UPM Kymmene ja Olavi Räsänen ovat metsäteollisuuden suurimmat

toimijat. Seudulla on innovatiivista metsäteollisuuden koneenrakennustoimintaa. Graafisen alan merkittävin on Helprint.

Mikkelillä on pitkät perinteet hallintokaupunkina ja julkisen hallinnon rooli alueen kehityksessä ja osaamispotentialissa on edelleen tärkeä. Puolustusvoimien ja aluehallinnon uudistuksessa Mikkelin asema merkittävänä hallintokaupunkina on säilynyt.

Mikkelin seudun tutkimuksen, innovaatiotoiminnan ja koulutuksen kärjet ovat

- materiaali- ja ympäristötekniikka (pinnoitteet ja komposiitit, ympäristökemia- ja analytiikka)
- maaseutuosaaminen (ekologinen ruokaketju (ml. luomu, lähiruoka), elintarviketurvallisuus, maaseudun ja sen elinkeinojen kehittäminen)
- sähköinen asiointi, digitointi ja arkistointi (tiedon elinkaaren hallinta)
- yrittäjyys- ja liiketoimintaosaaminen
- Venäjä-osaaminen

Seutu erikoistuu

- materiaali- ja ympäristötekniikkaan
- sähköiseen asiointiin, digitointiin ja arkistointiin
- puutuote- ja metsäteknologiaan
- osa-aika-asumiseen ja matkailuun
- turvateknologiaan ja turvallisuusalan innovaatiotoimintaan

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmalla vahvistetaan toimenpidekokonaisuuksiksi jäsenyöneitä kehittämisteemoja sekä niiden välisiä rajapintoja. Ohjelman roolina on pohjustaa, käynnistää ja kiihdyttää toimenpidekokonaisuuksien mukaisia toimenpiteitä. KOKO-ohjelmalla on merkittävä ohjausvaikutus ja se luo alueelle toimijoiden yhteisen foorumin kehittämistyön ennakointiin, suuntaamiseen ja koordinointiin.

Lisäksi ohjelman avulla pyritään löytämään uusia mielenkiintoisia innovaatio- ja liiketoimintamahdollisuuksia määriteltyjen erikoistumisalueiden rajapinnoilta. Esimerkiksi turvallisuusteema sitoo yhteen materiaaliteknologian, ympäristöteknologian, elintarvikkeiden ja rakennetun ympäristön teemoja. KOKO-ohjelma voi merkittävästi vauhdittaa uusien mahdollisuuksien tunnistamista ja eri tahojen yhteen saattamista teemojen eteenpäin työstämiseksi.

1.3. Ohjelman tavoite

Mikkelin seudun KOKO-ohjelma on seudun kehittämisen liitovarjo valituissa toimenpidekokonaisuuksissa ja samalla seudun kehittämistoiminnan koordinaattori. KOKO vahvistaa toimijoiden välistä dynamiikkaa toimien samansuuntaisesti alueen innovaatioympäristön muiden toimijoiden strategisten linjausten ja kehittämistoimien kanssa. Ohjelman valmistelu on edennyt tiukassa vuoropuhelussa mm. kaupungin ja maakunnan strategian valmistelun kanssa, jolloin on voitu varmistaa KOKOn riittävä strateginen koherenssi näihin nähden.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman tavoitteena on uuden liiketoiminnan synnyttäminen, yritysten kasvu ja uudistuminen, seudun kilpailukyvyyn lisääminen, yksityisen, julkisen,

kolmannen sektorin sekä käyttäjien välinen kumppanuus (PPPP) ja näitä tukevien toimintamallien aikaansaaminen sekä kansainvälisyyden lisääminen. Ohjelmalla tuetaan seudun vahvuuksia ja tehtyä kehittämistyötä niin, että ohjelmaan valitut osaamisalueet nousevat ohjelmakauden aikana valtakunnallisiksi kärjiksi. Tehtävän kehittämistyön ansiosta Mikkelin seutu tunnetaan tulevaisuudessa laajasti osaamisesta ko. alueilla ja niihin liittyen seudulle on muodostunut merkittävää liike- ja innovaatiotoimintaa.

Tavoitteiden saavuttamista seurataan ohjelman ohjausryhmälle sekä rahoittajalle tehtävän toiminnan raportoinnin yhteydessä.

2. Ohjelman toimenpidekokonaisuudet

2.1. Ohjelman toimenpidekokonaisuudet

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman toimenpidekokonaisuudet ovat:

- Tiedon elinkaari
- Turvallisuus
- Palveluliiketoiminta

Tiedon elinkaari –toimenpidekokonaisuudessa keskitytään arkistotoimialan vahvistamiseen Mikkeliissä sekä digitoinnin ja sähköisen asioinnin kehittämiseen. Alueella tehty kehittämistyö ja kansalliset linjaukset mahdollistavat tulevaisuudessa

myös elinkeinopoliittisesti merkittävän osaamiskeskittymän syntymisen niin, että palveluiden tuottajiksi tulee entistä enemmän myös yrityksiä.

Turvallisuus-toimenpidekokonaisuudessa kootaan yhteen kansalliset ja seudun turvallisuusalan toimijat, määritellään turvallisuus-klusterin kehittämistavoitteet ja käynnistetään toimet turvallisuusalan toimintojen laajentumiseksi. Kehittämisaloina ovat erityisesti elintarvike- ympäristö- ja siviiliturvallisuus.

Palveluliiketoiminta-toimenpidekokonaisuudessa toiminnan fokuksessa ovat hyvinvointipalvelut, lähiruoka sekä osa-aika-asuminen ja niihin liittyvä liiketoiminta- ja innovaatio-osaamisen kehittäminen Mikkelin seudulla. Valitut palvelutuotannon osa-alueet ovat seudun kehityskuvan sekä alueen luonteen takia tulevaisuuden kasvavia haasteita ja mahdollisuuksia.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman toimenpidekokonaisuuksien puitteissa tehtävä kehittämistyö osallistaa kaikkia alueen kuntia ja niissä sijaitsevia toimijoita. Lisäksi ohjelman toimenpidekokonaisuudet ovat merkittäviä kansallisesti ja kansainvälisesti ja ohjelmatyön tulokset ja toimintamallit on hyödynnettävissä myös alueen ulkopuolella.

2.2. Toimenpidekokonaisuuksien operationalisointi

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman tavoitteet ja toimintatavat ovat kaikki toimenpidekokonaisuudet läpileikkaavia. Toimenpiteitä suunniteltaessa ja valittaessa tulokulmana on uuden liiketoiminnan synnyttäminen, yritysten kasvu ja seudun kilpailukyvyn lisääminen.

Lisäksi erityistä huomiota kiinnitetään vuorovaikutukseen, toimintamalleihin ja verkostoitumiseen. Ohjelman toteuttamisen keskiössä on eri toimenpidekokonaisuuksien välinen vuoropuhelu, eri KOKO-teemojen ristipölytykset sekä käyttäjälähtöinen innovaatiotoiminta. Toimenpidekokonaisuuksien rajapinnoilta haetaan uusia ja ennakkoluulottomia avauksia eri teemaryhmien yhteistapaamisilla ja eri toimijoita osallistavilla työpajoilla sekä KOKO-yhteistyöryhmän työskentelystä.

Ohjelman toimenpidekokonaisuudet profiloitetaan alusta alkaen kansalliseen kärkeen järjestämällä vuosittain kunkin toimenpidekokonaisuuden aihealueisiin liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä seminaareja sekä tapahtumia hyödyntäen mm. toimijoiden omia kv-verkostoja.

Tiedon elinkaari –toimenpidekokonaisuudessa Mikkelistä kehitetään moderni eurooppalainen sähköisen asioinnin, digitoinnin ja sähköisen sekä perinteisen arkistoinnin osaamis- ja palvelukeskus. Toiminnan tuloksena syntyy alueellinen keskusarkisto, kuntien keskitetty sähköinen arkisto, kansallinen eArkisto sekä vakinaistetaan kansallisen digitointikeskuksen toiminta. Samalla luodaan edellytykset massadigitointitehtaan ja muun palveluliiketoiminnan syntymiselle.

Toimenpidekokonaisuuden ohjauksesta vastaa KOKO-ohjelma ja käytännön toimenpiteitä koordinoi Mikkelin teknologiakeskus. Toimijana on Digitaalinen Mikkelin – konsortio (Kansalliskirjaston Digitointikeskus, Mikkelin maakunta-arkisto, Mikkelin

ammattikorkeakoulu, Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto) yhdessä kansallisten toimijoiden kanssa.

Turvallisuus-toimenpidekokonaisuudessa selvitetään ja luodaan edellytykset turvallisuusalan innovaatiokeskittymän muodostumiseen Mikkeliin. Innovaatiokeskittymä luo puitteet turvallisuusalan laaja-alaiselle kehittämiselle sekä seudulle perustettavalle turvallisuusalan innovaatiokeskukselle. Innovaatiokeskuksen tehtävänä on tukea alalla toimivien yritysten toimintaa suunnittelemalla ja toteuttamalla kehittämishankkeita, jotka yhteistoiminnassa yritysten, viranomaisten, tutkimus- ja oppilaitosten ja rahoittajien kanssa jalostuvat vientikelpoisiksi tuotteiksi ja palveluiksi.

Toimenpidekokonaisuuden ohjauksesta vastaa KOKO-ohjelma ja käytännön toimenpiteitä koordinoi Mikkelin teknologiakeskus Oy Miktech ja Mikkelin seudun elinkeinoyhtiö Miset Oy.

Palveluliiketoiminta-toimenpidekokonaisuudessa Mikkelin seudusta kehitetään valituilla osa-alueilla kansallisesti merkittävä palveluliiketoiminnan keskittymä. KOKO-ohjelmalla kasvatetaan yksityisten palvelutuottajien oman alan tuntemusta ja liiketoimintaosaamista sekä verkostoitumista, kehitetään uusia liiketoimintamalleja sekä luodaan uusia palveluketjuja julkisen ja yksityisen palvelutuotannon rajapintaan, rakennetaan palveluiden markkinointiin ja tuotteistamiseen keskittyviä työvälineitä yritysten käyttöön sekä kasvatetaan yritykset hyödyntämään sähköisiä palveluita liiketoiminnassaan. Hyvinvointipalvelu-, lähiruoka- ja osa-aika-asumisen liiketoiminnan kehittämisen tuotoksena seudulle luodaan kattava palvelutuottajien verkosto, jossa seudun yritykset tuottavat laadukasta asiakaslähtöistä palvelua ja toimivat aktiivisesti yhteistyössä julkisen sektorin kanssa.

Toimenpidekokonaisuuden ohjauksesta vastaa KOKO-ohjelma ja käytännön toimenpiteitä koordinoi tapauskohtaisesti Mikkelin elinkeinoyhtiö Miset Oy, Mikkelin teknologiakeskus, Ruralia-instituutti sekä Helsingin kauppakorkeakoulu Pienyrityskeskus.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmasta tehdään yleisesite sekä lisäksi ohjelman tiedottamisessa käytetään sähköistä tiedotuslehteä ja hyödynnetään seudun www-sivustoa osoitteessa www.mikkelinseutu.fi. Seudun tutkimuksen ja kehittämisen tiedotuslehdessä KULMAssa kerrotaan kaksi kertaa vuodessa Mikkelin seudun innovaatioympäristön ajankohtaisista asioista.

3. KOKO:n laadinta ja toteutus

3.1. Paikallinen toiminnallisuuden ja strategiseen yhteistyöhön perustuva toiminta-alue

Mikkelin seudun KOKO-alueen muodostavat Mikkelin talousalueen kunnat: Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Puumala ja Ristiina. Ohjelma-alueen väkiluku on noin 82 000, joista Mikkelissä lähes 49 000. Etäisyys keskuskaupungista kuntakeskuksiin on 32-78 km. Puumala on saaristokunta ja Hirvensalmi sekä Mikkeli ovat saaristo-osakuntia.

Seudun kuntien 1970-luvulla alkanut yhteistoiminta tiivistyi 1990-luvulla strategiseksi yhteistyöksi yhteisen kehityshankerahaston myötä. Vuonna 2001 laadittiin ensimmäinen seutustrategia. Seutu on ollut seutukokeilussa 2005-2008 (ilman Juvaa). Seudun ylimpänä päättävänä toimieliimenä 1.8.2009 alkaen toimii seudun johtavista luottamushenkilöistä koostuva seutufoorumi ja asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta vastaa kuntien johtajista muodostuva seutuvaliokunta.

Mikkelin seudulla on saavutettu merkittävää kuntien toiminnallista yhteistyötä ja sitä on tehty mm. aluekeskusohjelman Seutukaupunkihankkeen puitteissa. Vakiintuneita yhteistyökäytäntöjä, tosin vaihtelevalla kokoonpanolla, ovat mm.

- lomituspalvelu
- perusterveydenhuollon palvelut (5 kunnan alueella)
- sosiaalipäivystys
- ympäristöterveydenhuolto & eläinlääkintä
- ympäristönsuojelu
- kirjastopalvelut
- kansalaisopisto
- seutulukiotoiminta
- talous- ja velkaneuvonta
- hankintapalvelut
- pelastustoimi
- seudullinen opetustoimi suunniteltu, käyttöönotto valmisteilla
- seudullinen sosiaali- ja terveystoimi valmisteilla

Eri tehtäväkokonaisuuksia varten on perustettu seudullisia yhtiöitä, mm elinkeino-, teknologia-, jätehuolto-, tietohallintoyhtiöt ja työterveysliikelaitos. Yhteistoiminnan laajuutta kuvaa, että lähes 10 % kaupungin henkilöstöstä työskentelee muissa kunnissa.

3.2. Alueen toimijoiden osallistuminen valmisteluun ja sitoutuminen ohjelman toteuttamiseen

Mikkelin seudun seutuvaltuusto ja seutuvaliokunta ovat päättäneet seudun hakemisesta KOKO-ohjelmaan ja hyväksyneet ohjelman päälinjaukset. Seudun kuntien lisäksi ohjelman valmisteluun ja toteutukseen ovat sitoutuneet alueen koulutuksen ja elinkeinoelämän toimijat. Valmisteluprosessiin ovat osallistuneet talousalueen kuntien ohella seudun elinkeino- ja teknologia-yhtiöt, ammattikorkeakoulu, yliopistokeskus ja sen toiminnalliset yksiköt sekä maakuntaliitto. KOKO-toimijat on kuvattu ohjelmaehdotuksen kohdassa 3.4.

KOKO-ohjelmatyötä varten on luotu yhteistyöfoorumi, ns. KOKO-valmisteluryhmä, joka on linjannut alueen KOKO-ohjelman kehittämisstrategiaa ja sopinut toimijoiden rooleista ohjelman toteutuksessa. Valmisteluryhmä on kokoontunut kevään 2009 aikana kolme kertaa ja lisäksi ohjelmatyötä on tehty maakuntaliiton järjestämässä tilaisuuksissa ja yhteisneuvotteluissa sekä ohjelman ohjausryhmänä toimivan seutuvaliokunnan kokouksissa. Valmistelussa on noudatettu vuorovaikutteista työtappaa sitoutumisen vahvistamiseksi.

Yhteistyön toimivuus taataan yhteisellä suunnittelun- ja toiminnan koordinaatiolla. Tätä varten perustetaan ohjelman valmistelusta vastanneiden tahojen kanssa ns. KOKO-yhteistyöryhmä. Ryhmän tehtävänä on muutaman kerran vuodessa käydä läpi ohjelman etenemistä, linjata tulevaa käytännön toimintaa sekä suunnitella yhdessä myös muuta seudun kehittämis- ja hanketoimintaa. Valmisteluussa mukana olevat tahot ovat tapauskohtaisesti kiinteästi mukana eri toimenpidekokonaisuuksien toteutuksissa ja käytännön työtä ohjaavissa, toimenpidekokonaisuuksittain muodostettavissa teemaryhmissä.

Päätyvällä aluekeskusohjelmakaudella seudun kuntien rahoitus aluekeskusohjelmalle ja sen tavoitteiden mukaisille erillishankkeille on noussut jatkuvasti ja on tällä hetkellä vuodessa 24 euroa/asukas, mikä osoittaa kuntien vahvaa sitoutumista. Kuntien ja muiden kehittäjätahojen rahoituksen arvioidaan jatkossa KOKO-ohjelmakaudella pysyvän vähintään ennallaan, todennäköisesti kasvavan.

3.3. Ohjelman rooli ohjelmallisen kehittämisen kokonaisuudessa, suhde maakuntaohjelmaan ja muihin kehittämisinstrumentteihin

KOKO-ohjelman ohjausryhmä toimii seudun kehittämisen koordinaattorina huomioimalla kokonaisvaltaisesti alueen koulutuksen- ja tutkimuksen kärjet, seudun elinkeino- ja teknologiayhtiöt, osaamiskeskusohjelman ja muut kehittämisohjelmat, alueelliset ja maakunnalliset kehittämisstrategiat sekä seudun edunvalvonnan. Ohjelma kokoaa yhteen seudun merkittävimmät kehittäjäorganisaatiot sekä käynnistää ja suuntaa alueen kehittämisen kannalta tärkeäksi koettuja uusia avauksia ja toimenpiteitä. Toiminnan koordinointi KOKO-ohjausryhmän taholta varmistaa seudulla ja maakunnassa tehtyjen strategisten linjauksien toteutumisen, kokoaa seudun kehittämisresurssit ja generoi niitä lisää, poistaa päällekkäisyyttä sekä luo synergiaetua toimijoiden kesken.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmalla toteutetaan niitä seudulle tärkeitä kehittämistoimia, joihin muuta resurssia ei ole selkeästi osoitettavissa tai niiden käynnistäminen vaatii joustavia ja ennakkoluulottomia toimenpiteitä. Ohjelma muodostaa toimenpidekokonaisuuksittain toisiinsa kietoutuvan kokonaisuuden, joka täydentää seudulla tehtävää kehittämistoimintaa ja tuo siihen lisävoimaa sekä notkeutta.

Etelä-Savon maakuntaohjelman ja KOKO-ohjelman keskeiset tavoitteet ovat yhteneväisiä ja molempia ohjelmia on valmisteltu vuorovaikutteisessa prosessissa kevään 2009 aikana. KOKO-ohjelman valmistelussa tehty työ tullaan huomioimaan uuden maakuntaohjelman suunnittelussa.

Valmistelun yhteydessä on lisäksi huomioitu seudulla toteutettavat osaamiskeskusohjelmat ja vältetty KOKO-ohjelman ja osaamiskeskusohjelman päällekkäisyyttä. KOKO-ohjelman toimenpidekokonaisuuksia valittaessa on huomioitu myös seudun saaristo- ja saaristo-osakuntien toimintaympäristö.

Etelä-Savon yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aluestrategia sekä Etelä-Savon koulutuksen ja tutkimuksen strategiset linjaukset vuosille 2009-2015 korostavat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä, joka tiivistyy yhdessä valittuihin tutkimus- ja kehittämisosaamisen kärkihankkeisiin. Strategialinjaukset ovat

samansuuntaisia KOKO-ohjelman tavoitteiden sekä toimenpidesuosituksien kanssa ja ohjelmalla tuetaan toimijoiden yhteistyön lisäämistä sekä vahvojen osaamiskeskittymien syntymistä.

Seudun elikeinostrategiaa päivitetään Mikkelin kaupungin strategiatyön yhteydessä vuoden 2009 aikana ja KOKO-ohjelman linjaukset otetaan huomioon ko. työssä.

3.4. Toimijoiden edellytykset toteuttaa ohjelmaehdotuksen mukaisia teemoja

Mikkelin seudun KOKO-ohjelma on seudun kuntien omistama kehittämisohjelma ja ohjelman ohjausryhmänä toimii kuntien johtajista koostuva seutuvaliokunta. Ryhmän työskentelyyn osallistuu myös maakuntaliiton edustaja. Käytäntö on vakiintunut aiemmalla aluekeskusohjelmakaudella. Tehtyjen päätösten mukaisesti Mikkelin seutu on sitoutunut KOKO-ohjelman toteuttamiseen ja resursointiin koko ohjelmakauden ajaksi. Kuntien ohjelmaan osoittama rahallinen panos maksetaan seudun kehityshankerahastosta.

Ohjelman valmisteluun ja toteutukseen osallistuneiden tahojen kanssa muodostettava KOKO-yhteistyöryhmä vastaa ohjelman yleisistä linjauksista ja seuraa niiden toteutumista. Lisäksi eri toimenpidekokonaisuuksille perustetaan toimijoista koostuvat teemaryhmät, jotka vastaavat kunkin toimenpidekokonaisuuden käytännön toiminnan suunnittelusta ja ohjaamisesta.

KOKO-ohjelman johtamisesta ja koordinaatiosta vastaava henkilöstö on kiinnittynyt Mikkelin kaupungin organisaatioon. KOKO-henkilöstö vastaa ohjelmatyön yleisestä sujuvuudesta ja operatiivisista tehtävistä. Ohjelman toimijoina ja kehittämistyön jatkohankkeistajina ovat alueen merkittävimmät kehittäjätahot niiden omien yhteistyökumppaneiden ja verkostojen kanssa.

Toimijoiden kuvaus:

Mikkelin seudun elinkeinoyhtiö Miset Oy on Mikkelin seudun seitsemän kunnan omistama seudullinen elinkeinoyhtiö, jonka palvelut ja kehittämistyö auttaa Mikkelin seudun yrityksiä parantamaan kilpailukykyään niin kotimaisilla kuin ulkomaisillakin markkinoilla.

Mikkelin teknologiakeskus Miktech Oy edistää Mikkelin seudun tutkimustoiminnan ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä keskittyen uuden teknologian synnyttämiseen ja käyttöönottoon sekä teknologiayhtiöiden liiketoiminnan kehittämiseen.

Mikkelin yliopistokeskus (MUC) on verkostomallinen tiedeyhteisö, jonka toiminta perustuu tieteelliseen tutkimukseen, yliopisto-opetukseen ja vuorovaikutukseen ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Sen vahvuutena ovat neljän emoyliopiston (HY, LUT, HSE ja KY) vankkaan tieteelliseen asiantuntemukseen pohjautuvat osaamisalat, jotka vastaavat alueellisiin tarpeisiin.

Helsingin kauppakorkeakoulu Pienyrityskeskus on kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukyinen erityisesti yrittäjyyteen keskittynyt koulutusorganisaatio, joka antaa sisällöltään ja laajuudeltaan monipuolista yrittäjyyden ja liiketalouden maksullista (täydennys)koulutusta. Pienyrityskeskuksessa tehdään monipuolista liiketalouteen

liittyvää tutkimusta, joka palvelee paikallista elinkeinoelämää erityisesti yrittäjyydessä, myynnissä ja markkinoinnissa. Pienyrityskeskukseksi on kaavailtu vahvaa asemaa uuden Aalto-yliopiston täydennyskoulutuksessa yrittäjyyden ja pk-yrittäjyyden kehittämisessä.

Helsingin yliopiston (HY) Ruralia-instituutin osaamisalat ovat luomu, luonnonvarat ja elintarvikkeet, maaseutu ja yhteiskunta sekä yrittäjyys ja osuustoiminta. Ruralia-instituutissa tehdään em. aloihin liittyvää tutkimusta, tuotetaan yliopistotasosta sivuaineopetusta ja koordinoidaan yliopisto-opetusverkkoja. Ruralia on menestynyt hyvin niin kansallisessa kuin kansainvälisessäkin tutkimusosaamisessa.

Kansalliskirjaston Mikkelissä toimiva Mikrokuvaus- ja konservointilaitos on samalla Kansallinen digitointikeskus. Yksikkö tarjoaa mikrokuvaus-, konservointi- ja digitointipalveluja kirjastoille, muille organisaatioille ja yksityishenkilöille, koordinoi kotimaisten kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen digitointitoiminnan suunnittelua ja toteuttamista, koordinoi kirjastojen digitointiohjelman suunnittelua ja toteuttamista sekä on mukana kansainvälisessä kulttuuriperinnön digitoinnin kehittämisessä.

Kuopion yliopiston ympäristökemian ympärille rakentunut tutkimus on osoittautunut kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukykyiseksi. Tutkimus palvelee kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä yrityksiä.

Lappeenrannan teknillisen yliopiston (LUT) materiaaliteknologia ja bioenergiatutkimus ovat saaneet varsin hyvän jalansijan Etelä-Savossa. LUT verkottaa maakunnassa toimivia osaamisaloja (pinnoitusteknologia, bioenergia, kuitu-/ prosessitekknologia) vahvemmaksi kokonaisuudeksi.

Mikkelissä on Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) yksikkö, joka toteuttaa MTT:n tutkimusohjelmia, mm. bioenergiatutkimusta ja ilmastomuutostutkimusta sekä uusiutuvien luonnonvarojen ympäristötutkimusta.

Mikkelin ammattikorkeakoulu tarjoaa korkeinta ammatillista koulutusta, tekee työelämälähtöistä soveltavaa tutkimusta sekä kehitystyötä ja tuottaa koulutustehtävään liittyviä palveluja. MAMKin toiminta profiloituu tutkimus-, kehittämis- ja palvelutoiminnassa seuraaviin painopistealueisiin, eli klustereihin: hyvinvointi, materiaalit, sähköiset palvelut, rakennettu ympäristö ja palveluliiketoiminta.

4. Vastaavuus KOKO:n toimintatapoihin sekä vaikuttavuus sukupuolten tasa-arvoon ja kestäväan kehitykseen

4.1. Ohjelman ennakoivuus ja oppivuus

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman toteutuksessa käytetään verkostomaista ja vuorovaikutteista toimintatapaa, jossa toimijat yhdessä sekä suunnittelevat että toteuttavat ohjelmaa seudun kuntien määrittelemissä ja valitsemassa seudulle tärkeissä KOKO-toimenpidekokonaisuuksissa. Ohjelman matala organisaatio sekä toimijoiden välinen yhteys takaavat sen, että toimijoiden havaitsemat toimintaympäristön muutokset ovat nopeasti kaikkien tiedossa.

Tärkeimpinä yhteistyöfoorumeina ja tiedonsiirtokanavina ovat toimijoiden muodostama KOKO-yhteistyöryhmä sekä toimenpidekokonaisuuksittain sekä teemoittain perustettavat teemaryhmät. Lisäksi ohjelmassa toteutetaan säännöllisesti ns. skenaariopajoja sekä kansainvälisiä ja kansallisia seminaareja ja tapahtumia, joissa luodetaan eri alojen näkymiä ja toimintaympäristöön kohdistuvia muutospaineita.

Edellä mainitut kohtaamispaikat ovat hyviä alustoja myös ohjelman toimenpidekokonaisuuksien ristipölytykselle ja uusien mahdollisuuksien löytämiselle. Lisäksi käyttäjälähtöisyys nostetaan esille tapauskohtaisesti eri toimenpidekokonaisuuksien toteutuksessa ja innovaatiotoiminnassa.

Arviointi ohjelman toteuttamisesta ja tavoitteiden saavuttamisesta tehdään vuosittain. Arvioinnissa painotetaan erityisesti uusien rohkeiden toimintatapojen kehittämistä, kokeilevuutta, hyvien käytäntöjen hyödyntämistä sekä tulosten laaja-alaista hyödyntämistä.

4.2. Kumppanuus

Mikkelin seudun kuntien välillä on pitkä yhteinen historia seudun yhteisten asioiden hoidosta. Toimintatavat ovat vakiintuneet ja kuntien välillä on mutkattomat ja luottamukselliset suhteet seudun yhteisten asioiden hoitoon liittyen. Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaan valitut toimenpidekokonaisuudet ottavat huomioon seudun kaikki kunnat niiden koosta riippumatta ja vahvistavat sekä lisäävät seudun kuntien välistä yhteistä tahtotilaa ja luottamusta.

Ohjelman toteuttajina ovat seudun kehittäjäorganisaatiot. Eri toimijoiden välille on muodostunut luottamukselliset välit jo aluekeskusohjelman toteutuksen aikana ja ne takaavat myös KOKO-ohjelman onnistuneen toteutuksen Mikkelin seudulla. Luottamusta on rakennettu eri yhteistyöhankkeiden ja –muotojen välityksellä. Ohjelmatyön aikana saadun palautteen mukaan eri toimijoiden välinen kumppanuus koetaan seudulla arvokkaaksi ja välttämättömäksi tavoitteellista sekä tuloksellista toimintaa ajatellen ja sitä tullaan edelleen vahvistamaan osallistavien ja vuorovaikutteisten toimintamallien kautta.

Toimijoiden välisen kumppanuuden vahvistamisen lisäksi KOKO-ohjelmassa vahvistetaan toimijoiden ja asiakkaiden välistä kumppanuutta. Käyttäjälähtöisyys on kaikki toimenpidekokonaisuudet läpileikkaava toimintapa, jota sovelletaan tapauskohtaisesti eri toimenpiteissä.

Ohjelman toteutuksen tueksi ja ohjaamiseksi laaditaan toimenpidekohtaisesti eri toimijoiden kanssa kumppanuussopimukset, joista selviää kulloisenkin toiminnan luonne ja sen kytkeytyminen KOKO-ohjelman toteutukseen ja sen tavoitteisiin.

4.3. Verkostoituminen

Verkostoituminen muiden kaupunkiseutujen kanssa tapahtuu edellä mainittujen kärkiosaamisalueiden ja niissä toteutettavien kehittämishankkeiden kautta. Maakunnan

muihin kaupunkiseutuihin kytkeydytään maakunnan yhteisten toimijoiden, mm. teknologiakeskuksen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kautta. Verkostoitumisen tavoitteena on mm. hyvien käytäntöjen levittäminen ja saattaminen käyttöön, osaamisen ja kansainvälisyyden lisääminen, verkostotoimijoiden vahvistaminen sekä lisäarvon tuottaminen kulloinkin kehitettävään toimenpidekokonaisuuteen.

Elinkeinojen kehittämisen, erityisesti Venäjän toimintojen kohdalla jatketaan yhteistoimintaa Itä- ja Kaakkois-Suomen kaupunkien kesken. Venäjä-osaamisessa usealle KOKO-alueelle levittäytyvä ISBE Oy:lle haetaan näkyvää roolia KOKO-verkostopilotissa, jossa se voi toimia aktiivisesti operatiivisena toimijana ja palvelujen tarjoajana Venäjä-verkostolle. Samalla vahvistetaan Mikkelin seudun yritysten mahdollisuuksia verkostoitua muualla sijaitsevien pk-yritysten kanssa ja tehdä yhteistyötä Venäjän liiketoimintojen kehittämisessä.

Lisäksi tulevassa aluekeskusohjelmassa hyödynnetään aiemmalla ohjelmakaudella muodostuneita, jo olemassaolevia KOKO-verkostoja ja toimenpiteitä sekä valtakunnallisia KOKO-teemaverkostoja, joissa Mikkelin seutu on ollut aktiivinen toimija ja toiminnan valmistelija.

4.4. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaan valittujen toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen osallistaa pääosin tasa-arvoisesti miehiä ja naisia sekä kehittää ja edistää molempien sukupuolten toimintaedellytyksiä ja sijoittumista seudun työ- ja elinkeinoelämään.

Siviiliturvallisuusteeman toteuttamiseen osalta on huomioitava se seikka, että turvallisuusviranomaistehtävissä työskenteleviä miehiä on enemmän kuin naisia. Lisäksi toimenpidekokonaisuutta toteutettaessa on huomioitava mm. väkivallan sukupuolittuminen, jolloin turvallisuuteen liittyvät asiat ovat erilaisia miehille ja naisille (esim. katu- tai kotiväkivalta).

Hyvinvointipalveluliiketoiminnan osalta voidaan todeta, hyvinvointi- ja hoiva-ala (ml. yritykset) on ollut perinteisesti naisvaltainen ja on todennäköistä, että ko. toiminnan kehittämisen resurssit suuntautuvat myös KOKO-ohjelmassa enemmän naisille kuin miehille.

Osa-aika –asumisen -teeman sisällä voi olla painotuksia naisvaltaisiin toimenkuviin (esim. pitopalveluliiketoiminta) tai miesvaltaisiin toimenkuviin (esim. ”mökkitalonmies”-liiketoiminta).

Tarkempi kuvaus Mikkelin seudun KOKO-ohjelman arvioiduista sukupuolivaikutuksista on ohjelmaehdotuksen liitteenä (liite 1).

4.5. Ekologisesti kestävä kehityksen edistäminen

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman suunnittelun yhtenä lähtökohtana on ollut kestävä kehityksen tukeminen ja positiivisten ympäristövaikutusten aikaansaaminen seudulla ja välillisesti myös muualla. Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaan valittujen

toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen ei lisää nykyisestä luonnonvarojen käyttöä vaan kokonaisuutena ohjelman vaikutukset ovat positiiviset luonnonvarojen käyttöä ajatellen.

Tiedon elinkaari –toimenpidekokonaisuudessa pyritään ekotehokkaaseen arkistoinnin kehittämiseen. Kokonaisuudessaan sähköinen tiedonhallinta on yksi tulevaisuuden keskeisiä kysymyksiä ja kehittämistoimenpiteillä voidaan merkittävästi säästää luonnonvaroja ja vähentää jätteiden syntymistä sekä tiedon varastoitumiseen tarvittavaa tilaa. Sähköisten palvelujen kehittäminen ja käyttöönotto puolestaan vähentää liikkumisen tarvetta.

Turvallisuus- toimenpidekokonaisuudessa erityisesti ympäristöturvallisuuden kehittäminen luo ympäristövalvontaan uusia sovelluksia ja toimintamalleja. Esimerkiksi ympäristömonitoroinnin kehittäminen pienentää merkittävästi ympäristölle haitallisten tapahtumaketjujen syntymistä ja mahdollistaa olemassa olevien riskien hallinnan entistä paremmin. Alueen materiaalitekniinen osaaminen puolestaan kehittää turvallisempia ja ympäristöturvallisempia tuotteita ja prosesseja.

Palveluliiketoiminta –toimenpidekokonaisuudessa osa-aika-asumisen eri palvelukonseptien ja paikallisen neuvontaosaamisen kehittäminen lisää mm. osa-aika-asumiseen liittyvää ympäristötietoisuutta ja vähentää osa-aika-asumisen aiheuttamaa ympäristörasitusta. Ohjelma-alueen erityispiirteet huomioiden erityistä huomiota kiinnitetään saaristomaisuuteen ja runsaan vesistön tuomiin erityisvaatimuksiin. Toimenpidekokonaisuuden lähiruoka-teeman kehittäminen liittyy ekologisesti kestävien ruokajärjestelmien kehittämiseen, jossa yhtenä tavoitteena on mm. ekotehokas tuotanto ja ruokatuotannon ympäristövaikutusten vähentäminen.

Varsinaisten toimenpidekokonaisuuksien sisältöjen ja toiminnan lisäksi Mikkelin seudun KOKO-ohjelmassa kiinnitetään huomiota läpileikkaavana toimintatapana mm. eri toimenpidekokonaisuuksien ristipölytykseen. Esimerkiksi sähköisen asioinnin liittäminen Turvallisuus- ja Palveluliiketoiminta –toimenpidekokonaisuuksien teemoihin tuottaa onnistuessaan positiivisia vaikutuksia myös ympäristönäkökulmasta katsottuna. Samoin turvallisuuden ja lähiruokaosaamisen rajapinnassa voidaan käsitellä ruokajärjestelmien turvallisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä.

Kuvaus Mikkelin seudun KOKO-ohjelman arvioiduista ympäristövaikutuksista on ohjelmaehdotuksen liitteenä (liite 2).

5. Osallistuminen kansallisiin KOKO-verkostoihin sekä verkostopilotteihin

5.1. Osallistuminen kansallisiin verkostoihin

Mikkelin seutu osallistuu Innovaatioympäristöt-, Luovat alat ja kulttuuri- sekä Hyvinvointiverkoston toimintaan. Kansallisiin verkostoihin osallistumisen tavoitteena on erityisesti alueen osaamisen lisääminen sekä hyvien käytäntöjen levittäminen ja saattaminen käyttöön ko. osa-alueilla.

5.2. Osallistuminen pilotoitaviin kansallisiin verkostoihin

Mikkelin seutu osallistuu Kansainvälistymis – ja MAL-yhteistyö -verkostopilotteihin. Kansainvälistymis-verkostopilottiin osallistumisen tavoitteena on lisätä erityisesti alueen Venäjä-osaamista ja lisäksi usealle KOKO-alueelle levittäytyvä ISBE Oy:lle haetaan näkyvää verkoston toimijaroolia.

MAL-yhteistyön osalta verkoston osallistumisen tavoitteena on tukea seudulla tehtävää seudullista maankäyttöön, asumiseen sekä liikenteeseen liittyvää suunnittelua ja yhteistyötä.

6. Rahoitus

A. KOORDINAATIO					
Kustannusarvio, €					
MENOT	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
1. Henkilöstömenot	135 000	138 000	141 000	144 000	558 000
2. Palvelujen ostot	26 000	26 000	30 000	30 000	112 000
2.1. Asiantuntijapalvelut	5 000	5 000	6 000	6 000	22 000
2.2. Projektihenkilöstön koulutus	3 000	3 000	3 500	3 500	13 000
2.3. Puhelin, posti, faksi *)	1 500	1 500	2 000	2 000	7 000
2.4. Painatus- ja ilmoituskulut	3 500	3 500	4 000	4 000	15 000
2.6. Tiedotus ja markkinointipalvelut	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
2.7. Muut palvelut	2 000	2 000	2 500	2 500	9 000
2.8. Matkustuspalvelut	9 000	9 000	10 000	10 000	38 000
3. Aineet, tarvikkeet, tavarat	4 000	4 000	4 000	4 000	16000
3.1. Kone- ja laitehankinnat	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
3.2. Muut hankinnat	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
4. Vuokrat	8 000	8 000	9 000	9 000	34 000
4.1. Kone- ja laitevuokrat	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
4.2. Toimitilojen vuokrat	7 000	7 000	8 000	8 000	30 000
5. Muut menot	7 000	7 000	8 000	8 000	30 000
5.1. ALV	5 000	5 000	6 000	6 000	22 000
5.2. Muut menot	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
MENOT YHTEENSÄ (kohdat 1-5)	180 000	183 000	192 000	195 000	750 000
Rahoitussuunnitelma, €					
Rahoitus yhteensä	180 000	183 000	192 000	195 000	750 000
Kunnat	90 000	91 500	96 000	97 500	375 000
Maakunnan liitto (KOKO-perusrahoitus)	90 000	91 500	96 000	97 500	375 000
KOKONAISSRAHOITUS	180 000	183 000	192 000	195 000	750 000

B. TOIMENPITEET					
Kustannusarvio, €					
MENOT	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
1. Tiedon elinkaari	250 000	247 000	200 000	170 000	867 000
2.1. Asiantuntijapalvelut	250 000	247 000	200 000	170 000	
2. Turvallisuus	200 000	200 000	238 000	250 000	888 000
2.1. Asiantuntijapalvelut	200 000	200 000	238 000	250 000	888 000
3. Palveluliiketoiminta	170 000	170 000	170 000	185 000	695 000
2.1. Asiantuntijapalvelut	170 000	170 000	170 000	185 000	695 000
MENOT YHTEENSÄ (kohdat 1-3)	620 000	617 000	608 000	605 000	2 450 000
Rahoitussuunnitelma, €					
Rahoitus yhteensä	620 000	617 000	608 000	605 000	2 450 000
Kunnat	310 000	308 500	304 000	302 500	1 225 000
Maakunnan liitto (KOKO-perusrahoitus)	310 000	308 500	304 000	302 500	1 225 000
KOKONAISSRAHOITUS	620 000	617 000	608 000	605 000	2 450 000

KOKONAISSOHJELMARAHOITUS					
Kohdat A ja B yhteensä	800 000	800 000	800 000	800 000	3 200 000
Kunnat	400 000	400 000	400 000	400 000	1 600 000
Maakunnan liitto (KOKO-perusrahoitus)	400 000	400 000	400 000	400 000	1 600 000
KOKONAISSRAHOITUS	800 000	800 000	800 000	800 000	3 200 000

KOKO-verkoston ja verkostopilotteihin osallistumisen osalta Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaan varataan erillinen kuntarahoitusosuus Mikkelin seudun kehityshankerahastosta. Kuntarahoitusosuuden suuruus ratkeaa myöhemmin verkoston toimintasuunnitelmien valmistuttua sekä osallistujajoukon täsmennyttyä.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen sukupuolivaikutusten arviointi

1) Nykytilanteen kuvaus

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen lähtökohtana on alueen vahvuuksien ja seudun kilpailukyvyn parantaminen hyödyntämällä erityisesti alueen innovaatioympäristöä. Mikkelin seudun KOKO-ohjelman toimenpidekokonaisuuksissa tehtävä kehittämistyö kokoaa yhteen seudun kunnat asukkaineen ja keskeiset kehittäjätahot. KOKO-toimenpidekokonaisuudet vahvistavat seudun yhtenäisyyttä ja osallistavat alueen kunnat sekä niissä olevat toimijat yhteiseen työhön seudun hyväksi. Ohjelma tukee seudun kehittymistä kolmella painopistealueella ja edistää näin yritystoiminnan kasvua, menestymistä ja uudistumista. KOKO-ohjelman toteutus lisää kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua sekä työmahdollisuuksia Mikkelin seudulla.

KOKO-ohjelmaan valittujen toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen osallistaa pääosin tasa-arvoisesti miehiä ja naisia sekä kehittää ja edistää molempien sukupuolten toimintaedellytyksiä ja sijoittumista seudun työ- ja elinkeinoelämään.

2) Ohjelman sukupuolivaikutusten arviointi

Tiedon elinkaari –toimenpidekokonaisuudessa keskitytään arkistotoimialan vahvistamiseen Mikkelissä sekä digitoinnin ja sähköisen asiointin kehittämiseen. Toimenpidekokonaisuus on tavoitteiden, toimijoiden osallisuuden ja resurssien jakautumisen osalta sukupuolineutraali. Samoin kehittämistyön tuotokset on hyödynnettävissä tasa-arvoisesti.

Turvallisuus-toimenpidekokonaisuudessa kehittämiskohteina ovat elintarvike-, ympäristö- ja siviiliturvallisuus. Toimenpidekokonaisuus on tavoitteiden ja resurssien jakautumisen osalta sukupuolineutraali. Lisäksi siviiliturvallisuutta lukuun ottamatta toimenpidekokonaisuus on toimijoiden osallisuuden osalta sukupuolineutraali.

Siviiliturvallisuusteeman toteuttamiseen osalta on huomioitava se seikka, että turvallisuusviranomaistehtävissä työskenteleviä miehiä on enemmän kuin naisia. Näiltä osin Mikkelin seudun KOKO-ohjelman osalta tuetaan valtakunnallisia viranomaistoiminnan tasa-arvoistamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Lisäksi toimenpidekokonaisuutta toteutettaessa on huomioitava mm. väkivallan sukupuolittuminen, jolloin turvallisuuteen liittyvät asiat ovat erilaisia miehille ja naisille (esim. katu- tai kotiväkivalta). Turvallisuus-toimenpidekokonaisuuden kehittämistyön tuotokset on hyödynnettävissä tasa-arvoisesti.

Palveluliiketoiminta-toimenpidekokonaisuudessa toiminnan fokuksessa ovat hyvinvointipalvelut, lähiruoka sekä osa-aika-asuminen ja niihin liittyvä liiketoiminta- ja innovaatio-osaamisen kehittäminen Mikkelin seudulla. Toimenpidekokonaisuus on tavoitteiden osalta sukupuolineutraali ja kehittämistyön tuotokset on hyödynnettävissä tasa-arvoisesti.

Hyvinvointipalveluliiketoiminnan osalta voidaan todeta, hyvinvointi- ja hoiva-ala (ml. yritykset) on ollut perinteisesti naisvaltainen. Mikkelin seudun KOKO-ohjelmalla luodaan entistä parempia mahdollisuuksia hyvinvointipalveluliiketoiminnan synnyttämiseksi ja yritysten kasvun sekä uudistumisen tukemiseksi. Alan naisvaltaisuus huomioiden on todennäköistä, että ko. toiminnan kehittämisen resurssit suuntautuvat myös KOKO-ohjelmassa enemmän naisille kuin miehille.

Lähiruoka-osio on toimijoiden osallisuuden ja resurssien jakautumisen osalta sukupuolineutraali.

Osa-aika –asumiseen liittyvä liiketoiminnan kehittäminen osallistaa tasa-arvoisesti molempia sukupuolia, joskin teeman sisällä voi olla painotuksia naisvaltaisiin toimenkuviin (esim. pitopalveluliiketoiminta) tai miesvaltaisiin toimenkuviin (esim. ”mökkitalonmies”-liiketoiminta). Näiltä osin Mikkelin seudun KOKO-ohjelmalla pyritään edesauttamaan kokonaisvaltaisten palvelukonseptien kehittämistä ja käynnistymistä, jolloin eri toimintojen roolitus palvelukonsepteissa on luontevaa ja tasa-arvoista. Kokonaisuutena em. teeman resurssit jakaantuvat sukupuolten välillä tasa-arvoisesti.

3) Ohjelman kohderyhmien analysointi hankkeita ja esiselvityksiä suunniteltaessa

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman vuosittaisen toimenpidesuunnitelman laatimisen yhteydessä arvioidaan ehdotettujen toimenpiteiden, hankkeiden ja esiselvitysten, kohdentuminen eri sukupuolten välillä. Lähtökohtana analysoinnissa on, että Mikkelin seudun KOKO-ohjelman toimenpidekokonaisuuksien puitteissa tehtävä kehittämistyö osallistaa ja aktivoi kaikkia alueen kuntia, niissä sijaitsevia toimijoita, kehittäjätahoja ja asukkaita. KOKO-ohjelman toimenpidekokonaisuudet ovat merkittäviä kansallisesti ja kansainvälisesti ja ohjelmatyön tulokset sekä toimintamallit on hyödynnettävissä välillisesti myös alueen ulkopuolella. Toiminnan tavoitteet ja reunaehdot koko ohjelmakaudeksi vuosille 2010-2013 on määritelty Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksessa.

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen ympäristövaikutusten arviointi

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman suunnittelun yhtenä lähtökohtana on ollut kestävän kehityksen tukeminen ja positiivisten ympäristövaikutusten aikaansaaminen seudulla ja välillisesti myös muualla.

Varsinaisten toimenpidekokonaisuuksien sisältöjen ja toiminnan lisäksi Mikkelin seudun KOKO-ohjelmassa kiinnitetään huomiota läpileikkaavana toimintatapana mm. eri toimenpidekokonaisuuksien ristipölytykseen. Tällöin eri teemojen rajapinnoissa on mahdollisuuksia uusiin avauksiin myös positiivisten ympäristövaikutusten saavuttamiseen ja kestävän kehityksen tukemiseen. Esimerkiksi sähköisen asioinnin liittäminen Turvallisuus- ja Palveluliiketoiminta –toimenpidekokonaisuuksien teemoihin tuottaa onnistuessaan positiivisia vaikutuksia myös ympäristönäkökulmasta katsottuna. Samoin turvallisuuden ja lähiruokaosaamisen rajapinnassa voidaan käsitellä ruokajärjestelmien turvallisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä.

1) Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaehdotuksen toimenpidekokonaisuudet huomioi ja osallistaa seudun kuntien asukkaat ja toimijat. KOKO-ohjelman toteutus lisää kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua sekä työmahdollisuuksia Mikkelin seudulla.

Tiedon elinkaari –toimenpidekokonaisuuden ja erityisesti sähköisen asioinnin kehittäminen lisää palvelujen saatavuutta ja vastaa nykyistä paremmin eri ryhmien erilaisiin palvelutarpeisiin. Turvallisuus-teeman kehittäminen ja sen eri toimenpiteiden pilotointi lisää alueen viihtyvyyttä ja vetovoimaisuutta. Palveluliiketoiminnan kehittäminen luo tasa-arvoa eri asiakasryhmille sekä lisää erilaisten hyvinvointipalvelujen saatavuutta seudulla. Em. toiminta koskettaa seudun asukkaiden lisäksi mm. osa-aika –asukkaita ja muita seudulla vierailevia.

2) Vaikutukset maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen

Mikkelin seudun KOKO-ohjelman Tiedon elinkaari –toimenpidekokonaisuudessa pyritään arkistoinnin osalta ekotehokkaan arkistoinnin kehittämiseen olemassa olevan arkistomateriaalin osalta ja lisäksi sähköisen arkistoinnin ratkaisujen ja toimintamallien kehittämiseen. Kokonaisuudessaan sähköinen tiedonhallinta on yksi tulevaisuuden keskeisiä kysymyksiä ja kehittämistoimenpiteillä voidaan merkittävästi säästää luonnonvaroja ja vähentää jätteiden syntymistä sekä tiedon varastoitumiseen tarvittavaa tilaa. Sähköisten palvelujen kehittäminen ja käyttöönotto puolestaan vähentää liikkumisen tarvetta. Tulevaisuudessa em. osa-alueiden kehittäminen tuo Mikkelin seudulle merkittävää ekotehokkuuteen perustuvaa kilpailuetua

Turvallisuus- toimenpidekokonaisuudessa erityisesti ympäristöturvallisuuden kehittäminen luo ympäristövalvontaan uusia sovelluksia ja toimintamalleja. Esimerkiksi ympäristömonitoroinnin kehittäminen pienentää merkittävästi ympäristölle haitallisten tapahtumaketjujen syntymistä ja mahdollistaa olemassa olevien riskien hallinnan entistä paremmin.

Palveluliiketoiminta –toimenpidekokonaisuudessa osa-aika-asumisen eri palvelukonseptien ja paikallisen neuvontaosaamisen kehittäminen lisää mm. osa-aika-asumiseen liittyvää ympäristötietoisuutta ja vähentää osa-aika-asumisen aiheuttamaa ympäristörasitusta. Ohjelma-alueen erityispiirteet huomioiden erityistä huomiota kiinnitetään saaristomaisuuteen ja runsaan vesistön tuomiin erityisvaatimuksiin. Toimenpidekokonaisuuden lähiruoka-teeman kehittäminen liittyy ekologisesti kestävien ruokajärjestelmien kehittämiseen, jossa yhtenä tavoitteena on mm. ekotehokas tuotanto ja ruokatuotannon ympäristövaikutusten vähentäminen.

3) Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmalla jatketaan soveltuvien osin AKO-ohjelmakaudella aloitettua seutukaupunkikehittämistä, jonka yhtenä perusajatuksena on luonnollisen työssäkäyntialueen kattava, ekologisesti kestävä ja tehokas palvelurakenne. Seutukaupunkiin liittyen KOKO-ohjelmalla tuetaan mm. alueen sähköisen asioinnin sekä hyvinvointipalveluliiketoimintaan liittyvää kehittämistä. Kehittynyt ja joustava palvelurakenne mahdollistaa seudun asukkaan sijoittumisen paikkakunnalle ilman lisääntyvää liikennettä.

Seudun kulttuurihistoriallisesti merkittävän aineiston digitoinnin ja sähköisen tiedonhallinnan kehittäminen mahdollistaa esimerkiksi sisältöjen tuottamiseen liittyvän yritystoiminnan muodostumiseen seudulle.

Lisäksi Mikkelin seutu osallistuu tulevalle KOKO-ohjelmakaudella alkavan MAL-verkostopilotin toimintaan, joka osaltaan tuo kehittämisedellytyksiä esimerkiksi osa-aika-asumiseen liittyvään kestäväan kehityksen mukaiseen kaavoitukseen.

4) Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen

Mikkelin seudun KOKO-ohjelmaan valittujen toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen ei lisää nykyisestä luonnonvarojen käyttöä vaan kokonaisuutena ohjelman vaikutukset ovat positiiviset luonnonvarojen käyttöä ajatellen.

Luonnonvarojen kestäväan hyödyntämiseen ja KOKO-ohjelman positiivisiin ympäristövaikutuksiin pyritään mm. sähköistä arkistointia, digitointia ja sähköistä asiointia kehittämällä. Lisäksi ekologisesti kestävien lähiruokajärjestelmien kehittäminen vastaa jopa globaalisti merkittävien ympäristökysymysten ratkaisemiseen ja kestäväan kehityksen tulevaisuuden suuntaviivojen linjaamiseen. Samoin erilaisten hyvinvointi- ja osa-aika-asumisen palvelukonseptien oletetaan vaikuttavan positiivisesti seudun luonnonvarojen kestäväan hyödyntämiseen.